

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

**ДОКУМЕНТ ПРОГРАМА ДОСТОЈАНСТВЕНОГ
РАДА ЗА ЗЕМЉУ**

2008. – 2010.

ДОКУМЕНТ ПРОГРАМА ДОСТОЈАНСТВЕНОГ РАДА ЗА ЗЕМЉУ БОСНУ И ХЕРЦЕГОВИНУ 2008. – 2010.

Овај Програм одражава стратешко планирање активности сарадње ILO-а са Босном и Херцеговином за период 2008.-2010.година и припремљен је са конституентима ILO-а у сврху промовисања достојанственог рада, као кључне компоненте развојних политика и истовремено као циља државне политике влада и социјалних партнера.

Идентификована су три главна приоритета која усмјеравају и одређују облике помоћи ILO-а у трогодишњем периоду. Ти приоритети су:

- Приоритет 1: Јачање капацитета владиних институција и социјалних партнера ради унапређења управљања тржиштем рада на нивоу државе, ентитета и дистрикта.
- Приоритет 2: Мјере за смањивање неформалне економије су договорене и имплементирани од стране владе у консултацији са социјалним партнерима.
- Приоритет 3: Побољшана израда политике социјалне заштите.

Потписујући овај документ стране учеснице одобравају Програм достојанственог рада за земљу и истичу своја заједничка настојања ка остваривању његових циљева.

Испред Вијећа Министара БиХ:

Њ.Е.господин Средоје Новић
Министар цивилних послова
Босне и Херцеговине

Испред Међународне канцеларије рада:

господин Марк Левин
Директор ILO SRO Budapest

Будимпешта, Мађарска
октобар 2009.

Садржај

СПИСАК СКРАЋЕНИЦА.....

УВОД

I. ТРЕНУТНА СИТУАЦИЈА ИЗ ПЕРСПЕКТИВЕ ДОСТОЈАНСТВЕНОГ РАДА

II. ПОУКЕ ИЗВУЧЕНЕ ИЗ ПРЕТХОДНЕ САРАДЊЕ.....

III. ПРИОРИТЕТНА ПОДРУЧЈА САРАДЊЕ.....

ПРИОРИТЕТ 1: ЈАЧАЊЕ КАПАЦИТЕТА ВЛАДИНИХ ИНСТИТУЦИЈА И СОЦИЈАЛНИХ ПАРТНЕРА РАДИ УНАПРЕЂЕЊА УПРАВЉАЊА ТРЖИШТЕМ РАДА НА НИВОУ ДРЖАВЕ, ЕНТИТЕТА И ДИСТРИКТА.....

ПРИОРИТЕТ 2: МЈЕРЕ ЗА СМАЊИВАЊЕ НЕФОРМАЛНЕ ЕКОНОМИЈЕ СУ ДОГОВОРЕНЕ И ИМПЛЕМЕНТИРАНЕ ОД СТРАНЕ ВЛАДЕ У КОНСУЛТАЦИЈИ СА СОЦИЈАЛНИМ ПАРТНЕРИМА.....

ПРИОРИТЕТ 3: ПОБОЉШАНА ИЗРАДА ПОЛИТИКЕ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ.....

IV. УПРАВЉАЊЕ И ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА.....

V. АРАНЖМАНИ МОНИТОРИНГА, ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ И ЕВАЛУАЦИЈЕ.....

СПИСАК СКРАЋЕНИЦА

БД	Брчко дистрикт Босне и Херцеговине
БиХ	Босна и Херцеговина
CDS	Развојна стратегија за земљу
DWCP	Програм достојанственог рада
ЕО	Организација послодаваца
ESC	Економско-социјални савјет
ЕУ	Европска унија
ФБИХ	Федерација Босне и Херцеговине
ILO	Међународна организација рада
LDS	Рјешавање радних спорова
MDGs	Миленијумски развојни циљеви
MTDS	Средњорочна стратегија развоја
OSH	Сигурност и здравље на раду
PRSP	Стратегија борбе против сиромаштва
РС	Република Српска
SAA	Споразум о стабилизацији и придруживању
SIS	Стратегија социјалне укључености
SRO	Подрегионална канцеларија
TU	Синдикат
УН	Уједињене нације
UNDAF	Оквир развојне помоћи Уједињених нација

УВОД

Примарни циљ Међународне организације рада (ILO) је унапређивање могућности за жене и мушкараце да добију достојанствен и продуктиван посао у условима слободе, једнакости, сигурности и људског достојанства. Програми достојанственог рада за земљу (DWCP) промовишу достојанствен рад као кључну компоненту развојних политика и истовремено као циљ државне политике влада и социјалних партнера. Постојећи програм за земљу је усаглашен са мађународним развојним агендама, попут Миленијумских развојних циљева као и са Оквиром за развојну помоћ Уједињених нација (UNDAF) који се заснива на државним развојним циљевима. Такође, он узима у обзир приоритете конституената ILO-а које су они навели током консултација одржаних с њима. Програм наводи политике, стратегије и резултате који су неопходни како би остварио напредак ка достојанственом раду за све људе. Овај документ одражава стратешко планирање активности сарадње ILO-а са Босном и Херцеговином за период 2008.-2010.година. Одражавајући оцјену о протеклој сарадњи како конституената тако и стручњака ILO-а, Програм има за циљ да допринесе остваривању одрживих резултата обезбјеђивањем веће синергије и јаче повезаности активности ILO-а у Босни и Херцеговини.

Утврђене надлежности у Босни и Херцеговини у областима обухваћеним DWCP-ом ће се у потпуности поштовати за све вријеме његове имплементације.

I. ТРЕНУТНА СИТУАЦИЈА ИЗ ПЕРСПЕКТИВЕ ДОСТОЈАНСТВЕНОГ РАДА

Непосредно након рата и уз подршку међународне помоћи, Босна и Херцеговина је ушла у процес физичке, економске и социјалне реконструкције. Иако се процес одвијао у контексту сложене структуре управљања и различитом динамиком остварени су бројни резултати. Ти резултати се огледају у обновљеној инфраструктури, напретку у економској реконструкцији и стабилности, генерално ниској инфлацији, унапредовалој приватизацији, те напретку у реформи финансија, трговинске политике и јавне управе. Међутим, имплементација неких других структурних реформи је била спора и неравномјерна.

Прва (ревидирана) државна средњорочна стратегија развоја 2004.-2007. (MTDS/PRSP) је тежила ка трансформацији увелико зависне економије у само-одрживу економију, али такође и ка смањењу сиромаштва. Она је имала три стратешка циља: а) створити услове за одржив и уравнотежен економски развој б) смањити сиромаштво за 20 процената и ц) убрзати ЕУ интеграције. Иако је Стратегија развоја за земљу 2008.-2013. (CDS) још увијек у припреми, чини се да ће њени главни стратешки циљеви бити усмјерени на јачање макроекономске стабилности, одрживи развој, конкурентност, запошљавање, ЕУ интеграције и социјалну укљученост. Такође, упоредо са израдом CDS припрема се и Стратегија социјалне укључености (SIS). Велика је вјероватноћа да ће SIS бити фокусирана на унапређење пензијске политике, политике запошљавања, те социјалне политике заједно са другим питањима, као што су побољшање здравствених и образовних система. Други важан документ о кључним структурним реформама је Акциона платформа коју су у октобру 2007. г. потписали предсједавајући Савјета министара, премијери ентитета и градоначелник Брчко дистрикта. Акциона платформа има за циљ убрзавање имплементације хитних реформи ради привлачења инвестиција, бржег отварања радних мјеста и побољшања животног стандарда у земљи.

Преговори са ЕУ у вези са Споразумом о стабилизацији и придруживању (SAA), који су покренути у 2005. години су окончани потписивањем SAA-а 16. јуна 2008. године. Закључивање

SAA-a је први корак ка институционализовању односа између БиХ и ЕУ, чиме се омогућава постепено припремање БиХ за стицање пуноправног чланства у ЕУ.

Током протекле деценије, земља је, иако у различитом обиму, остварила напредак у областима које промовише Агенда достојанственог рада¹. На примјер, земља је ратификовала неколико конвенција које се односе на социјални дијалог, укључујући и фундаменталне конвенције бр. 87 у вези са слободом удруживања, бр. 98 о праву на организовање и колективно преговарање, те приоритетну конвенцију бр. 144 о трипартитним консултацијама. Истовремено и у складу са Уставом БиХ, сваки ентитет и дистрикт Брчко су успоставили законски оквир којим се уређују радни односи између послодаваца и радника и њихових организација. На државном нивоу, донесена су два важна закона²; они уређују радне односе у јавној служби на државном нивоу. Организације послодаваца и радника су се формирале и почеле са радом како на нивоу ентитета и Брчко дистрикта (БД), тако и на државном нивоу. Међутим, још увијек постоје неке законске и процедуралне препреке у законодавној процедури регистрације које спречавају регистрацију радничких организација и њиховог нормалног функционисања са циљем унапређивања интереса свог чланства. Чини се да овакво стање онемогућава промовисање ефективног трипартитног социјалног дијалога на државном нивоу.

Економско-социјални савјети дјелују у оба ентитета и БД-у, као и у одређеним кантонима Федерације БиХ. Они служе као тијела за трипартитни социјални дијалог између јавних власти и социјалних партнера. У два ентитета и БД-у се социјални партнери консултују у погледу широке лепезе економских и социјалних питања, укључујући и о приједлозима закона у области социјалне и радне политике, најнижој плати и другим питањима с тим у вези.

Стога трипартизам и социјални дијалог представљају блиске концепте, а трипартитна тијела расправљају спектар економских и социјалних питања. Послодавци и радници и њихове односне организације преговарају о условима рада на нивоу сектора и предузећа, донесени су закони о раду и запошљавању који су компатибилни са тржишном економијом, а успостављен је и систем социјалне заштите.

Упркос напорима који се улажу на спровођењу радног законодавства, нпр. инспекције рада извјештавају о бројним активностима предузетим ради борбе против незаконитог запослења, постоје и многи други аспекти повреде радног законодавства, као што су неисплаћивање плата и социјалних доприноса, дискриминације на раду, итд. Иако су донесени закони којима се уређују услови за регистрацију, те дјелују послодавачке и радничке организације, према оцјени надзорних тијела ILO-а, још увијек постоје тешкоће у вези са слободом удруживања у законодавству и пракси.

Иако су закључени многи бипартитни колективни уговори, колективно преговарање на нивоу сектора и предузећа тражи даље унапређивање, укључујући и успостављање механизма за рјешавање индустријских спорова. Независно од чињенице да је успостављање Економско-социјалног савјета на државном нивоу било предвиђено у MTDS 2004.-2007., а такође договорено са конституентима ILO-а приликом израде претходног Програма достојанственог рада за земљу, он још увијек није успостављен.

¹ МОР дефинише достојанствен рад како сlijеди: "да промовише прилике за жене и мушкарце да добију достојанствен и продуктиван посао у условима слободе, једнакости, сигурности и достојанства", Извјештај генералног директора ILO, јун 1999.g, Женева.

² Закон о државној служби у институцијама БиХ и Закон о раду у институцијама БиХ.

У БиХ је систем мирења и медијације којим се радницима и послодавцима помаже да своје спорове пријатељски рјешавају у раној фази развоја у два ентитета и БД. Доношењем Закона о поступку медијације у БиХ из 2004.г. формирано је Удружење медијатора у ФБиХ у марту 2002. (не постоји удружење медијатора на нивоу ентитета). Међутим изгледа да се послодавци и радници ријетко користе услугама које нуди ова институција. Један од разлога за ово стање је да постојећи медијатори нису специјализовани у радним споровима, већ се баве свим врстама грађанских спорова (породичним, имовинским споровима, итд.). Исто се може рећи за институције у РС и БД. Резултат тога је да се спорови на нивоу предузећа још увијек рјешавају индустријском акцијом или судским процесом, чиме се поткопава мир на радном мјесту, који је већ прилично слаб усљед проблема насталих реструктурисањем предузећа (приватизација и слично) и посљедица по сигурност запослења. Рјешавање спорова у јавној служби на државном нивоу такође тражи да му се посвети одређена пажња.

Овакво стање треба рјешавати, а удружењима медијатора која дјелују на нивоу ентитета и БД треба помоћи у развијању компетенција у широкој области спорова који се односе на радне односе. Подизање свјесности и обучавање тима медијатора у питањима из радних односа и савременим техникама медијације и арбитраже су кључни како би се поново успоставио кредибилитет Удружења медијатора наспрам социјалних партнера и успјешност њиховог дјеловања.

И поред стопе одрживог економског раста од 5.7 процената током трогодишњег периода 2004.-2006.г, раст запослености је био испод задовољавајућег у истом периоду.³ У 2006.г., укупна стопа запослености од 35 процената је била ниска са великим диспаритетом између стопа за мушкараце и жене (46.1 и 24 процената сваки), док се удио неформалне запослености процјењује на једну трећину од укупне запослености. Неформалност је директно повезана са годинама живота, с обзиром да је више од 50 процената младих радника ангажовано у неформалном запослењу у поређењу са неких 29 процената радника у активној доби у старосној групи 25-49 година. Прелазак како неформалних радника, тако и предузећа у формалну економију остаје политички приоритет високо пласиран на агенди креатора политике. Иако посљедњи подаци из Прегледа радне снаге у 2007.г. наводе да се између 2006. и 2007.г. незапосленост смањила за 2 процентуална поена, тренутна укупна стопа износи 29 процената. Незапосленост, као главни фактор сиромаштва, је још увијек веома висока и иако предвиђена CDS 2004.-2007., земља још увијек нема активну политику запошљавања. Незапосленост је посебно раширена међу младим људима. У 2006. г. укупна стопа незапослености младих је износила 62.3 процента, једна од највиших у цијелом свијету. Иако је коефицијент стопе незапослености млади-ка-одраслим од 2.2 сличан просјечној стопи за подрегион Западног Балкана, ниво незапослености младих је алармантно висок. Надаље, периоди незапослености су дугорочне природе (у просјеку дуже од двије године) и више погађају жене и неквалификоване раднике, а посебно оне старије од 45 година. Укупна стопа неактивности од 48,7 је такође веома висока и највећим дијелом је резултат неучешћа жена на тржишту рада. У 2006.г. стопа неактивности жена је била готово двоструко виша од стопе за мушкараце (62.6 и 34.5 процената сваки).

Упркос чињеници да се сиромаштво смањило у периоду 2004.-2007.г., још увијек око 20% становништва живи у сиромаштву. Лош животни стандард и ратне повреде се налазе међу главним разлозима због којих је систем социјалне заштите перманентно изложен притиску за различитим врстама накнада, а чије финансирање тражи велика буџетска издвајања.

³ Подаци о индикаторима тржишта рада су преузети из БиХ Испитивања тржишта радне снаге из 2006. И 2007., и Прегледа политике запошљавања за Босну и Херцеговину, Међународна организација рада и Вијеће Европе, Стразбур (у припреми).

Програмом достојанственог рада за земљу 2008.-2010. ће се наставити помоћ ILO-а земљи у имплементацији њених развојних агенди и агенди социјалне укључености заједно са другим мађународним организацијама. Он одражава приоритете конституената уз уважавање стратешких циљева CDS 2008.-2013. и Акционе платформе из октобра 2007. године. Он је такође усаглашен са мађународним развојним програмима: Миленијумским развојним циљевима (MDGs) и Оквиром за развојну помоћ Уједињених нација (UNDAF) 2005.-2008. који артикулише главне изазове за БиХ, међу којима су они који се односе на управљање и социјалну заштиту садржани и у Програму за земљу, те UNDAF-ом 2010.-2014. гдје су евидентне везе за исходима који се односе на демократско управљање и социјалну укљученост. Као члан УН породице у БиХ, ILO сарађује са другим УН агенцијама путем УН тематских група за родна питања и питања HIV/AIDS на нивоу земље, те изработом и имплементацијом заједничких пројектних приједлога и активности.

II. ПОУКЕ ИЗВУЧЕНЕ ИЗ ПРЕТХОДНЕ САРАДЊЕ

DWCP 2006.-2007. за Босну и Херцеговину је финализован почетком 2006.г. на основу консултација са конституентима. Иако није био формално потписан, владе су га подржале размјеном писама. Осим што је био укључен у све фазе Програма, национални координатор ILO-а је организовао завршну евалуацију с представницима влада и послодавачких и радничких организација у форми индивидуалних састанака током јануара и фебруара 2008. године.

Завршна само-евалуација је показала да је техничка помоћ ILO-а коју је пружала Савјету министара како би боље испуњавало своје уставне обавезе (које произилазе из Устава ILO-а, прим. прев.) била успјешна. Преостале обавезе које произилазе из члана 22. Устава ILO-а су извршене, а Савјет министара је такође предузео кораке у вези с достављањем државним органима оних међународних стандарда рада које је Међународна конференција рада усвајала од 1993.г. па надаље.

С обзиром да Споразум о Економско-социјалном савјету на државном нивоу још увијек није био потписан, од ILO-а је ипак затражено да с тим у вези настави пружати подршку конституентима. Истовремено, законске и процедуралне препреке у вршењу права на слободу удруживања и колективно преговарање нису отклоњење сагласно захтјеву надзорних тијела ILO-а. ILO ће у овом трогодишњем периоду наставити да ради са властима у БиХ како би се законодавство и пракса у вези са слободом удруживања довело у склад са принципима међународних радних стандарда. На нивоу ентитета, социјални партнери сматрају да владе не придају довољно значаја њиховим ставовима. Стога ће осим њихових преокупација у овом програму бити актуелни и репрезентативност социјалних партнера и успостављање одговарајућих критеријума.

У области запошљавања је израђен Државни преглед политике запошљавања за БиХ, а његове препоруке, које требају одобрити конституенти, ће се користити приликом осмишљавања наредних активности.

У подручју израде политике социјалне сигурности владе и социјални партнери су изјавили да имају идентично поимање минималних стандарда ILO-а. Али ипак је затражено да се настави рад на успостављању трипартитних одбора у институцијама социјалне сигурности и укључивању социјалних партнера у пензијску реформу. У области сигурности и здравља на раду (OSH), ILO је дала коментаре на законе који се односе на сигурност и здравље на раду Републике Српске и Федерације БиХ. У Републици Српској је Закон о сигурности и здрављу на

раду ступио на снагу 1. јануара 2008.г., док је у Федерацији БиХ упућен у парламентарну процедуру. Социјални партнери у ФБИХ су приговорили да Економско-социјално вијеће није расправљало Нацрт Закона о сигурности и здрављу на раду. Инспекције рада примјењују методологије и инструменте ILO-а, а ILO-у су упућене похвале због подршке у том смислу. Група синдикалних стручњака је обучена у питањима сигурности и здравља на раду, а послодавци су затражили да се ова активност организује и за њих у овом трогодишњем периоду.

Као генерална напомена, чин само-евалуације је открио да је потребно даље продубити сазнања конституената о Агенди достојанственог рада и UNDAF-у, као и њиховој улози у истим. Указано је на дуге периоде недјеловања између двије узастопне активности ILO-а, и затражено је више повратних информација.

Генерално је утврђено да је благовремена и квалитетна помоћ била корисна у свим подручјима дјеловања. Међутим, предложена је промјена начина рада и креирање тијела састављеног од представника ILO-а и конституената, како би се повећала одговорност свих страна укључених у процес имплементације новог DWCP-а.

III. ПРИОРИТЕТНА ПОДРУЧЈА САРАДЊЕ

Узимајући у обзир поуке извучене из протекле сарадње, ILO ће тежити ка оснаживању капацитета конституената и проширивању утицаја Политике достојанственог рада ILO-а у складу са Миленијумским развојним циљевима за Босну и Херцеговину, УН Заједничком процјеном за земљу и владиним акционим програмима. Стратегија ће се заснивати на дјеловању уз директно укључивање конституената и мултилатералних и билатералних донатора.

Унутар свеобухватне теме “Достојанствен рад за све” ILO ће се у овом периоду 2008.-2010.г. у Босни и Херцеговини фокусирати на три програмска приоритета за земљу, које треба посматрати као дугорочне циљеве:

- I. Јачање капацитета владиних институција и социјалних партнера ради унапређења управљања тржиштем рада на нивоу државе, ентитета и дистрикта.
- II. Мјере за смањивање неформалне економије су договорене и имплементирани од стране владе у консултацији са социјалним партнерима.
- III. Побољшана израда политике социјалне заштите.

ILO има компаративну предност у развијању програма и планова, те извођењу програма техничке сарадње који имају за циљ остваривање горе споменутих циљева. Прецизније, Секретаријат ILO-а има дугогодишње искуство и техничку експертизу у подручјима радних стандарда, унапређивања запошљавања, социјалне заштите и социјалног дијалога. Он је на потпуно задовољство донатора и земаља примаоца имплементирао бројне пројекте у централној и источној Европи.

Приоритет 1: Јачање капацитета владиних институција и социјалних партнера ради унапређења управљања тржиштем рада на нивоу државе, ентитета и дистрикта

Потреба за снажнијим институцијама које су способне да имплементирају реформске процесе у вези са ЕУ-SAA, CDS и SIS 2008.-2013. и Акционом платформом се протеже кроз све развојне

приоритете. Интервенције ILO-а у изградњи капацитета ће циљати актере социјалног дијалога и институције социјалног дијалога.

Резултат 1: Економско-социјални савјет на државном нивоу успостављен и оперативан (БИХ 101)

ILO је протеклих година радила са конституентима на овом питању, међутим због неколико разлога Економско-социјални савјет још увијек није успостављен на државном нивоу. На основу захтјева трипартитних конституената биће им пружена техничка помоћ на стварању претпоставки за успостављање државног Економско-социјалног савјета.

Индикатори резултата:

- Објективни критеријуми репрезентативности за заступљеност у Економско-социјалном савјету су договорени између социјалних партнера и Савјета министара.
- Трипартитни споразум о формирању Економско-социјалног савјета на државном нивоу је финализован и потписан уз вођење рачуна о Уставу БиХ и другим релевантним законима у земљи.
- Савјет министара започиње формирање Економско-социјалног савјета и издваја средства за функционисање његовог секретаријата (просторије, регрутовање особља и буџетска издвајања).
- Репрезентативни социјални партнери и релевантна државна министарства именују своје чланове у Економско-социјалном савјету, укључујући и један број жена.
- Економско-социјални савјет доноси своје интерне прописе, бира предсједавајућег и доноси своје планове рада.
- Записници Економско-социјалног савјета показују активно учешће социјалних партнера у БиХ.

Резултат 2: Ефикасна радна администрација укључујући и успостављање ефективног механизма за рјешавање спорова на нивоу државе, ентитета и дистрикта (БИХ 103)

ILO ће помагати трипартитним конституентима на нивоу државе, ентитета и дистрикта да ојачају постојеће механизме и успоставе нове алтернативне системе радних спорова тамо гдје не постоје.

Техничка помоћ коју ће ILO пружити укључиће:

- технички савјет заинтересованим министарствима и социјалним партнерима у вези с формулисањем политике превенције радних спорова.
- обучавање именованих тимова медијатора/мирилаца о техникама медијације/мирења за рјешавање радних спорова (LDS) у пред-судској фази.
- учешће трипартитне делегације на Регионалној конференцији о LDS за земље Западног Балкана и Молдавију.

Индикатори резултата:

- Акциони план је одобрен за државу, сваки ентитет и БД на трипартитној основи ради успостављања и/или јачања алтернативног система за пријатељско рјешавање радних спорова.
- Надлежна министарства на нивоу државе, ентитета и дистрикта покрећу имплементацију акционог плана и издвајају средства у оквиру свог буџета.
- Родно балансирани тимови медијатора/мирилаца који су утврђени у сарадњи са социјалним партнерима су обучени у рјешавању радних спорова, а процедуре медијације/консултације које су дефинисане у консултацији са социјалним партнерима су оперативне.

Резултат 3: Повећана важност послодавачких и радничких организација код постојећег и будућег чланства путем пружања нових и бољих услуга (БИХ 104)

Као наставак претходног рада и ради пружања подршке и оснаживања жена у синдикатима, ILO ће подржати укључивање жена из постојећих мрежа за жене на нивоу земље у колективно преговарање и помоћи им да ефективно учествују у процесима преговарања и уграде родна питања у колективне уговоре.

Јачање послодавачких организација ће с једне стране пружити подршку изградњи чланства и пружању услуга њиховим члановима, а с друге стране ће изградња капацитета циљати развијање експертизе у специфичним питањима од значаја и интереса.

Индикатори резултата:

- Синдикати су побољшали услуге и сходно томе расте њихово чланство; они су побољшали видљивост у јавности, родна питања су уграђена у колективне уговоре.
- Организације послодаваца су развиле нове или боље услуге за чланове што ће водити ка повећаном чланству; у заједници ће постојати шире разумијевање за питања која су од важности за послодавце, а послодавци ће обезбиједити ефективно представљање чланова.

Приоритет 2: Мјере за смањивање неформалне економије су договорене и имплементирани од стране владе у консултацији са социјалним партнерима

Претварање неформалног запослења у формално представља високи приоритет владе. Постоји потреба за већом координацијом између институција и изградњом интегралне стратегије за борбу против проблема.

Резултат 1: На нивоу ентита и БД су успостављени бољи механизми координације и укључују социјалне partnere ради имплементације мјера којима се промовише прелазак из неформалне у формалну економију (БИХ 126)

ILO ће пружити техничку помоћ конституентима на нивоу ентитета и БД ради рјешавања проблема неформалне економије и промовисања сарадње међу различитим институцијама укљученим у борбу против непријављеног рада.

Индикатори резултата:

- Дефинисана је интегрална стратегија и покренута њена имплементација како би се рјешавало питање неформалне економије на основу пуне сарадње између владе и социјалних партнера.
- Питања родне равноправности су уграђена у дефинисану стратегију.

Резултат 2: Успостављен је повољнији законски амбијент пословања и мјере усмјерене ка повећању продуктивности и квалитета рада ради охрабривања предузећа и радника да се ангажују у формалној економији (БИХ 127)

Социјални партнери ће добити помоћ како би могли да се баве и активно допринесу смањивању неформалне економије.

Индикатори резултата:

- Развијене стратегије за повећање синдикалног чланства.
- Направљен извјештај послодавачке организације о анализираним резултатима истраживања, укључујући и препрекама за послодавце да уђу у формалну економију.
- Извјештај са радионице идентификује мјере којима се послодавцима помаже да пређу у формалну економију.
- Послодавци израдили и имплементирају акциони план за подизање свјесности.

- Припремљени и влади представљени приједлози којима се сугеришу промјене у законодавном амбијенту.

Резултат 3: Развијене и имплементиране локалне економске стратегије и стратегије запошљавања, те програми и инструменти ради побољшања квалитета запослења и конкурентности предузећа. (БиХ 128)

ILO ће пружити техничку помоћ локалним институцијама, укључујући и социјалним партнерима, како би се повећало разумијевање узрока и величине неформалне економије, те развиле стратегије које промовишу запошљавање у формалној економији. То ће се постићи имплементацијом показних пројеката који циљају специфичне економске под-секторе и географска подручја. Капацитет у осмишљавању и имплементирању програма запошљавања ће се ојачати кроз техничку помоћ службама за запошљавање, као и путем развијања оперативних инструмената и техника за пружање услуга. Лекције научене из пилотне имплементације ће се користити за понављање сличних стратегија, програма и инструмената у другим секторима и локацијама.

Индикатори резултата:

- Истражене су везе између неформалне економије и конкурентности.
- Помоћ је пружена локално у прелазу из неформалне у одговорну и одрживу економију.
- Доступне су квалитетне стратегије и акциони планови за бављење неформалном економијом.

Приоритет 3: Побољшана израда политике социјалне заштите

Техничка помоћ коју пружа ILO има за циљ подијелити знање с владом и социјалним партнерима, и пружити им информације о различитим стратешким опцијама за доношење одлука.

Резултат 1: Стратегије пензијске реформе су договорене на бази трипартитних консултација, на основу смјернице из ILO Конвенције бр. 102 (БИХ 151)

ILO ће помоћи својим трипартитним конституентима у изради оквира стратешких опција пензијске реформе путем техничке помоћи и изградње капацитета да проведу пензијску реформу.

Индикатори резултата:

- Донесен је нови пензијски закон и започета његова примјена.

Резултат 2: Успостављени напредни механизми за управљање социјалном сигурношћу уз активно учешће социјалних партнера (БИХ 152)

Капацитети социјалних партнера ће се оснажити како би се активно укључили у дебату о пензијској реформи. Стварање механизма како би се чула мишљења социјалних партнера је кључно питање у предстојећој реформи, као и у управљању пензијским системом генерално.

Индикатори резултата:

- Обезбијеђене нормативне претпоставке за успостављање напредних механизма за управљање социјалном сигурношћу уз активно учешће социјалних партнера.
- Социјални партнери су активно укључени у процес израде стратегије и доношења одлука о пензијској реформи.
- Ставови социјалних партнера се правилно одражавају у управљању системом социјалне сигурности.

Резултат 3: Инспекције рада и гдје је примјерено и управне инспекције и социјални партнери користе инструменте и процедуре ILO-а осмишљене да унаприједи сигурност и здравље на раду (БИХ 153)

Управне инспекције су такође укључене јер су оне надлежне да надгледају имплементацију закона који се примјењују на државне службенике и запосленике у институцијама. Радни однос у државној служби је регулисан посебним законима и неко треба надгледати њихову примјену.

ILO ће пружити техничку помоћ ради унапређења система сигурности и здравља на раду и промовисања ILO Конвенције бр. 187 о промотивном оквиру о сигурности и здравља на раду. Трипартитним конституентима ће се пружити помоћ како би унаприједили своје капацитете на развијању и имплементацији стратегије у вези са сигурношћу и здрављем на раду. То ће се урадити у виду наставне акције у вези са Генералном дискусијом Међународне конференције рада из 2003.г. о сигурности и здрављу на раду.

Индикатори резултата:

- Техничка помоћ ILO-а се користи за осмишљавање и развијање националног система сигурности и здравља на раду.
- Синдикални стручњаци за питања сигурности и здравља на раду користе инструменте ILO-а.
- Представници послодаваца су обучени у вези са инструментима сигурности и здравља на раду
- Постигнут трипартитни консензус у вези са ратификацијом Конвенције бр. 187.

IV. УПРАВЉАЊЕ И ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА

Програмом сарадње ће управљати мрежа састављена од Подрегионалне канцеларије у Будимпешти, националног координатора у Сарајеву, Регионалне канцеларије за Европу и стручних јединица у централи у Женеви. Национални координатор ће имати координативну улогу заједно са Подрегионалном канцеларијом у Будимпешти. ILO ће наставити своју сарадњу са главним актерима у земљи попут УН у оквиру UNDAF-а, Свјетском банком и Делегацијом Европске комисије.

Реализација циљева програма ће се вршити путем пројеката стручне сарадње, савјетодавних мисија и семинара ради дистрибуције информација и изградње капацитета. Ванбуџетска и редовна буџетска средства ILO-а ће се користити за финансирање имплементације овог програма за земљу. Споменута ILO мрежа ће и даље мобилизовати друге ресурсе ради праћења остварених резултата, имајући у виду приоритетне интересе конституената. Влада и социјални партнери ће уступити своје стручно особље и просторије, те пружити логистичку подршку, гдје то одговара. Они се обавезују на имплементацију наредних корака неопходних за постизање очекиваних резултата у складу са DWCP Планом рада који ће се изградити.

V. АРАНЖМАНИ МОНИТОРИНГА, ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ И ЕВАЛУАЦИЈЕ

Имплементација Програма достојанственог рада ће се вршити редовно са конституентима коришћењем интерактивних метода. Службена путовања ILO стручњака и њихови интерни извјештаји ће се користити као дио мониторинг процеса. Сваких шест мјесеци, План за имплементацију Програма достојанственог рада ће интерно разматрати Одбор за преглед састављен од представника конституената и националног координатора. Директор Подрегионалне канцеларије у Будимпешти ће процјењивати достигнућа програма са

конституентима у Босни и Херцеговини најмање једном у три године. Годишње ће се План за имплементацију Програма достојанственог рада интерно разматрати и по потреби прилагођавати, како би одражавао промијењене околности, а у сврху побољшања стратегије имплементације.